

Kaarinan kaupunki

Kaarinan lapset ja nuoret

Hyvinvointisuunnitelma 2010–2014

Kaupunginvaltuusto 24.5.2010

SISÄLTÖ

1.	Johdanto	3
2.	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila ja palvelujen toimivuus v. 2009	
	2.1 Lasten ja nuorten hyvinvointi	4
	2.2 Lasten ja nuorten palvelut	7
3.	Suunnitelman tavoitteet ja hankkeet	10
	3.1 Pää tavoite: Lasten ja nuorten hyvinvointi paranee ja lastensuojelun tarve vähenee	11
	3.2 Tavoite 1 Terveen kasvun mahdollisuudet paranevat	13
	3.3 Tavoite 2 Vanhemmuus ja vanhempien osallisuus vahvistuvat	13
	3.4 Tavoite 3 Lasten ja nuorten osallisuus ja yhteisöllisyys kasvaa	14
	3.5 Tavoite 4 Koulutus- ja työllistymispolku turvataan	15
	3.6 Henkilöstön voimavarat lisääntyvät	15
4.	Suunnitelman seuranta ja arviointi	15
5.	Ohjelman valmistelussa käytetty tausta-aineisto ja liitteet	17

1. Johdanto

Vuoden 2008 alussa voimaan tullut lastensuojelulaki (L417/2007, 12§) velvoittaa kuntaa valmistelemaan suunnitelman siitä, miten lasten ja nuorten hyvinvointia edistetään ja kuinka lastensuojelupalveluja järjestetään ja kehitetään. Uudistetun lain tavoitteena on, että lastensuojelun painopiste siirtyy ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tukeen ja avohuoltoon. Tehtävä koskee koko lasten ja nuorten palvelujen kenttää, mikä edellyttää uudenlaisen yhteistyön virittämistä.

Lastensuojelu määritellään laissa kaikkia viranomaisia koskevaksi toiminnaksi.

Lastensuojelu on

- 1) lasten hyvinvoinnin edistämistä kehittämällä kasvuoloja ja tukemalla lapsia ja kasvattajia peruspalveluissa ja yhdyskuntasuunnittelussa.
- 2) ehkäisevien palvelujen kehittämistä kasvatuksen tukemiseksi. Ehkäiseviä palveluita ovat perus-palveluissa annettava erityinen tuki, joka on jo kohdennettua, erityisiin tarpeisiin räätälöityä apua. Ehkäisevä lastensuojelu edistää ja turvaa lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia ja tukee vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on äitiys- ja lastenneuvolassa, päivähoitossa, nuorisotyössä ja opetuksessa annettava tuki sekä muu sosiaali- ja terveydenhuollossa annettava erityinen tuki.
- 3) lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua, joka sisältää lastensuojelutarpeen selvityksen, asiakassuunnitelman, avohuollon tukitoimet, huostaanoton, kiireellisen sijoituksen, sijaishuollon ja jälkihuollon.

Suunnitelmassa Kaarinan kaupungin tulee osoittaa, kuinka palvelut järjestetään ja resursoidaan.

Suunnitelman tulee lastensuojelulain mukaan sisältää tiedot:

- Lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta
- Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä ja ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- Lastensuojelun tarpeesta kunnassa
- Lastensuojeluun varattavista voimavaroista
- Lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- Yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä
- Suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Suunnitelmalla on useita eri tarkoituksia. Tavoitteena on antaa päättäjille, palvelujen käytännön toteuttajille ja kuntalaisille aiempaa parempi kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista Kaarinassa. Se on myös hallintokuntien yhteinen sopimus siitä, mihin suuntaan lasten ja nuorten palveluja yhteistyössä kehitetään. Suunnitelmaan kirjataan hallintokuntien yhteiset tavoitteet sekä ne toimenpiteet, joilla kyseisiin tavoitteisiin pyritään pääsemään.

Suunnitelma on kunnan strateginen asiakirja ja se otettava huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma laaditaan valtuustokausittain ja se tarkistetaan kerran valtuustokaudessa ja sille laaditaan johtamis- ja arviointiohje. Suunnitelmassa tarkastellaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamista peruspalvelujen, ehkäisevien palvelujen ja korjaavien palvelujen näkökulmasta. Suunnitelmassa lapsiksi ja nuoriksi

katsotaan 0-21 vuotiaat kaarinalaiset. Kaarinassa asiakirja nimetään Kaarinan lapset ja nuoret -hyvinvointisuunnitelmaksi.

Suunnittelutyöryhmä on lisäksi kiteyttänyt suunnitelmalle seuraavat tavoitteet:

- Löytää lasten, nuorten ja perheiden arjen sujuvuuden, turvallisuuden ja itseohjautuvuuden lisäämiskeinoja
- Tukea työntekijöitä
- Tehdä konkreettinen ”työkalu” päättäjille ja työntekijöille
- Sitouttaa päättäjät ja työntekijät perheiden hyvinvoinnin edistämiseen yhdensuuntaisesti.

Kaupunginhallitus päätti 2.3.2009 asettaa hyvinvointisuunnitelman laadintaan ohjausryhmän, johon ovat kuuluneet puheenjohtajana kaupunginjohtaja Harri Virta ja jäseninä Mika Rantanen (sihteeri), Susanna Sura (tekninen lautakunta), Oskari Arell (kaupunginhallitus), Simo Saarikko (sivistyslautakunta), Marja-Riitta Oksanen (kansalaistoiminnan lautakunta), Olli Vuorinen (perusturvalautakunta), kansalaistoiminnan johtaja Sirkka Mylly ja nuorisopalvelujohtaja Esa Kanerva, ohjausryhmä on kokoontunut viisi kertaa. Suunnitelman on koontanut työntekijäryhmä, johon ovat kuuluneet puheenjohtajana johtava sosiaalityöntekijä Marjo Oinonen-Söderström ja jäsenet rehtori Mika Rantanen (sihteeri 30.9.2009 asti), hyvinvoinnin suunnittelija Pirkko Lehtonen (sihteeri 1.10.2009 alkaen), päivähoidon johtaja Päivi Kemppainen, johtava hoitaja Anne Valtonen, koulutusjohtaja Risto Jaakola (31.12.2009 asti), koulutusjohtaja Tiina Sivusaari (1.1.2010 alkaen), projektipäällikkö Pentti Tapio, Sirkka Mylly ja Esa Kanerva. Käsikirjoituksen ovat tehneet Esa Kanerva ja Pirkko Lehtonen. Työryhmä on kokoontunut neljä kertaa.

2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila ja palvelujen toimivuus vuonna 2009

2.1 Lasten ja nuorten hyvinvointi Kaarinassa

Lasten ja nuorten hyvinvointia on tarkasteltu useita eri tietolähteiden avulla. Näitä ovat mm. vastuualueiden ja yksiköiden palveluiden käyttöä koskevat tiedot: Kouluterveyskysely, Kaarinan kuntaraportti (THL, 2009), Selvitys alle kouluikäisten tukea tarvitsevien lasten palvelutarpeista Kaarinassa (Tuula Rantonen, 2009) ja Nuorten terveystapatutkimus (STM, 2009).

Kaarinalaiset lapset, nuoret ja vanhemmat ovat tuottaneet subjektiivista tietoa kokemastaan hyvinvoinnista. Lasten ja nuorten parissa työskentelevät tahot ovat kertoneet työssään näkyvästä lasten ja nuorten hyvinvoinnista.

Kerätty aineisto on tämän suunnitelman liitteenä. Tietojen pohjalta on tiivistetty ne tekijät, jotka kuvaavat tämänhetkistä hyvinvoinnin tilaa:

Ilonaiheet

Kaarinan lapsimäärä kasvaa muuttoliikkeen ja hyvän syntyvyyden takia. Alueellisesti lapsimäärän kasvu ei ole kaupungin sisällä tasaista. Suurin kasvu tapahtuu Piikkiössä.

Lapsiperheiden työllisyys on parantunut ja myös nuorisoikäisten työllisyysaste on hyvä. Tilanne on kuitenkin vuonna 2009 nopeasti heikkenemässä. Osin lapsiperheiden tulotaso on kohentunut.

Vauvat syntyvät erittäin terveinä. Perheissä arvostetaan lapsia ja lapsuutta. Kentän toimijoiden näkökulmasta isien rooli perheissä on vahvistunut yhä tasa-arvoisempaan suuntaan. Yhä useammat vanhemmat puhuvat avoimesti huolistaan ja osaavat hakea apua tarvittaessa. Perhetalojen palveluilla on saatu aikaan vanhempien keskinäistä vertaistukea.

Alakouluikäisistä lapsista suurin osa kertoi, että omat vanhemmat ovat turvallisia lähiaikuisia ja heitä on helppo lähestyä. Lapset kokevat arkensa pääosin mielekkäänä ja kertovat pärjäävänsä hyvin. Suurin osa alakouluikäisistä lapsista myös harrastaa aktiivisesti ja heillä on ystäviä.

Nuorten koettu terveys on kohentunut. Lääkäriin toteamat pitkäaikaissairaudet vähenivät, samoin ylipainoisuus. Koulunkäynti sujui entistä paremmin ja mm. koettu masennus ja koulu-uupumus vähenivät. Lukiolaisten tupakointi ja humalajuominen vähenivät.

Huolenaiheet

Eri toimijoiden antaman palautteen mukaan huolenaiheena on lasten ja vanhempien yhteisen ajan vähäisyys, johon vaikuttaa mm. työn ja perheen yhteensovittamisen vaikeus sekä lasten harrastamisen määrä.

Lapsiperheiden hyvinvointi näyttää eriytyvän. Siihen liittyy lapsiperheiden pienituloisuuden kasvu erityisesti yksinhuoltajien osalta. Harrastusten hinta on noussut niin, että pienituloiset eivät voi antaa lapsilleen ja nuorilleen mahdollisuutta harrastaa halujen mukaan.

Vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmien määrä kasvaa ja se vaikuttaa lapseen ja nuoriin.

Raskaana olevien äitien tupakointi ei ole vähentynyt. Noin viidellä prosentilla odottavista äideistä on kohonnut päidenongelmariski (THL, Late-hanke 2010). Osan perheistä ongelmana on sosiaalisen verkoston ohuus ja perheiden yksinäisyys.

Työttöminä on nuoria, joiden vanhemmatkin ovat olleet pitkään työttöminä. Varsinais-Suomessa nuorten työttömyyden kasvu on tällä hetkellä nopeaa. 2008 alle 25-vuotiaita työttömiä oli 80 henkeä, vuonna 2009 156 henkeä, muutos 95 %.

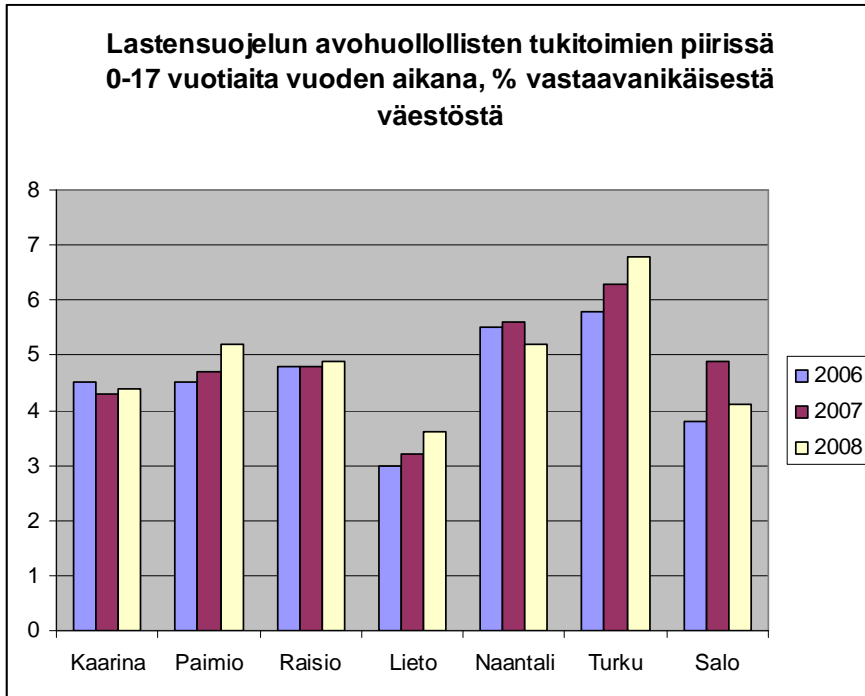
Mielenterveysongelmien kasvu ja hoidon riittämättömyys on myös merkittävä pahoinvoinnin ilmiö. Etenkin lasten psykiatrisen hoidon osalta tulee ilmi, ettei palvelua saa kohtuullisessa ajassa.

Vaikeiden, pitkittyneiden ja ääritapauksissa lasta vaurioittavien huoltoriitojen määrä on kasvanut viime vuosina.

Myös väkivallan kokemukset ovat lisääntyneet. Rikoslakirikokset, poislukien liikennerikokset lisääntyivät vuodesta 2008 vuoteen 2009 13,45 % (1304 -> 1476 kpl).

Lastensuojelun tarve sekä mielenterveyshoidon tarve on kasvanut koko 2000-luvun ajan.

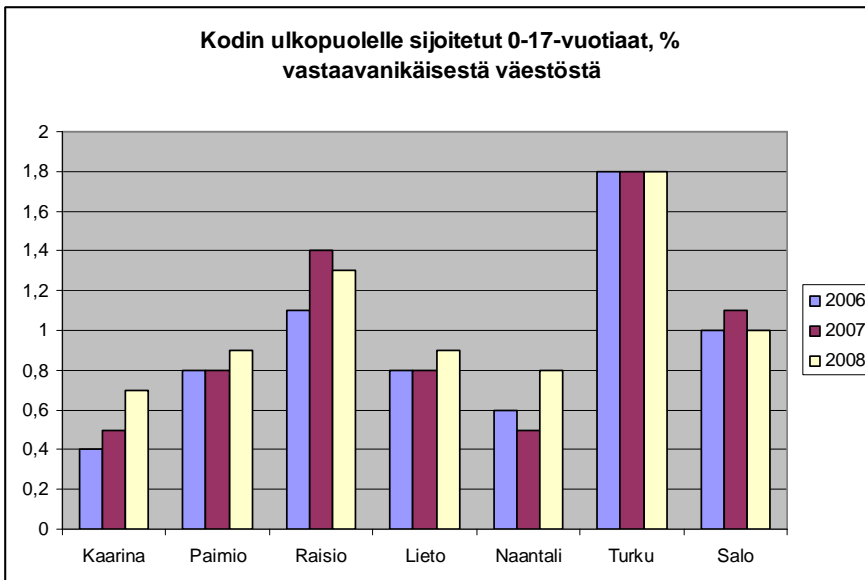
KAAVIO 1 AVOHUOLLON PALVELUJEN PIIRISSÄ OLEVAT

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKA.net 2005 - 2009

Kaarinassa oli lastensuojelun avohuollon tukipalvelujen piirissä vuonna 2008 4,4 % alle 18 – vuotiaista, Turun alueella 5,4 %. Lastensuojelun avohuollon piirissä olevien määrä on vaihdellut osittain johtuen myös tilastollisista muutoksista.

KAAVIO 2 KODIN ULKOPUOLELLE SIJOITETUT

©; THL, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKA.net 2005 – 2009

Kaarinassa oli kodin ulkopuolelle sijoitettuina lapsia 0,7% alle 17-vuotiaista vastaavanikäisestä väestöstä, Turun alueella 1,3 %.

Yllä olevista taulukoista voidaan päätellä, että Kaarinassa tehdään avohuoltopainotteista lastensuojelua. Kaarinassa sijoitettujen lasten lukumäärään on pyritty vaikuttamalla tekemällä lastensuojelutyötä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tekemällä ennaltaehkäisevää työtä.

Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten määrä on Kaarinassa melko pieni mutta tulee työperäisen maahanmuuton kautta kasvamaan. Tästä syntyy uusia tarpeita ja huomioitavia tekijöitä. Lähinnä maahanmuutto näkyy nyt toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa (KSTO). Jatkossa tulee osata tukea kehitystä niin, että maahanmuutto on positiivinen voimavara ja monikulttuuristen perheiden kotoutuminen Kaarinaan turvataan.

Osalla lapsia arki on tarkkaan aikataulutettua ja suorittavaa. Mahdollisesti tästä johtuvaa väsymyksen ja kiireen kokemusta on suhteellisen paljon. Osalla lapsista näyttää olevan suorituspaineita.

Perhemuoto ja tulotaso vaikuttavat yhä enemmän lasten harrastusmahdollisuuksiin harrastusten hintojen noustessa. Harrastuksia lopetetaan niiden kalleuden takia.

Nuorten tupakoinnin ja päihteiden käytön osalta viime vuosien myönteinen kehitys on pysähtynyt ja kääntynyt jälleen osin kielteiseen suuntaan. Kaarinan peruskoululaiset tupakoivat ja juovat itsensä humalaan useammin kuin aiemmin. Sekä peruskoulussa että lukiossa kokeillaan huumeita aiempaa enemmän ja asenteet huumeita kohtaan ovat entistä myönteisempiä.

Huolestuttavan monet vanhemmat eivät tiedä, missä heidän nuorensa viettävät vapaa-aikaansa.

Kiusaamista koetaan yhtä paljon kuin aiemminkin ja fyysisen uhan kokeminen on lisääntynyt.

Nuorten hyvinvointi eriytyy. Koulupudokkuus ja toisen asteen koulutuksen jättäminen kesken on vakava syrjäytymisriski. Nuorisoiäisten vakava oirehtiminen on lisääntynyt ja näkyy psykiatrisen hoidon tarpeessa.

2.2 Lasten ja nuorten palvelut

Lasten ja nuorten palvelut on esitetty hyvinvoinnin kokonaisuutena jaotellen ne peruspalveluihin, ehkäiseviin ja varhaisen tuen palveluihin sekä korjaaviin palveluihin.

Peruspalveluilla tarkoitetaan koko ikäryhmän käytettävissä olevia palveluita: neuvolat, kouluterveydenhuolto, perheneuvola, päivähoito, perhetalojen avoin toiminta, opetus, kerhot, harrastukset ja nuorisotilat. Näitä palveluita tuottavat mittavassa määrin kaupungin lisäksi urheiluseurat, yhdistykset ja seurakunnat.

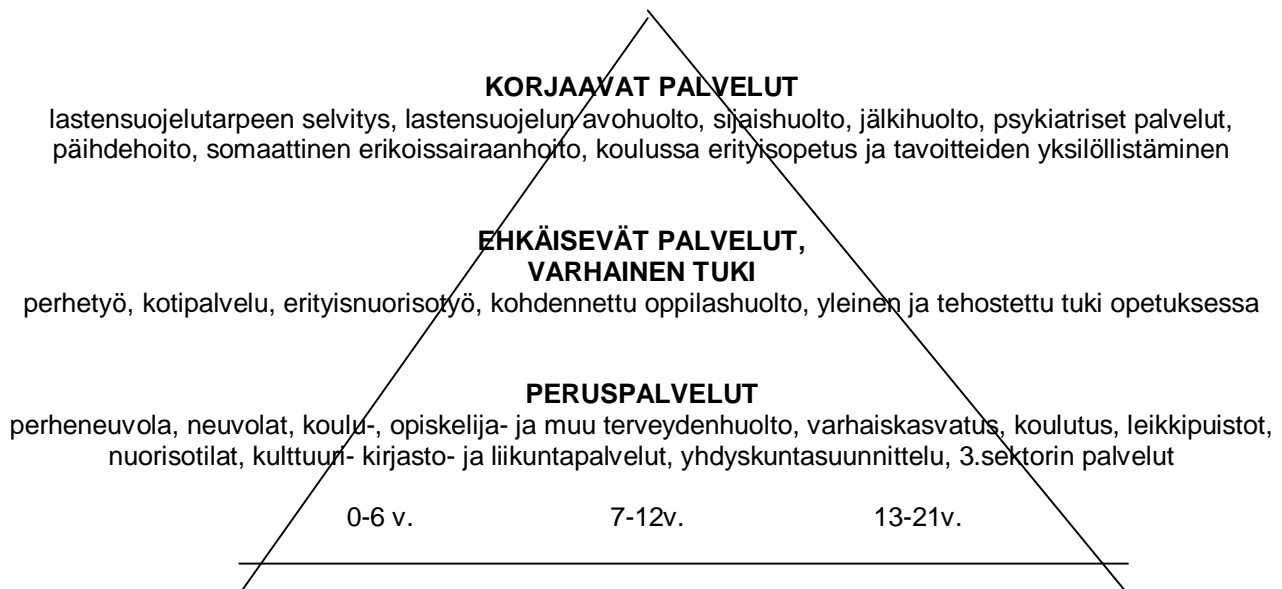
Ehkäisevät palvelut ja varhainen tuki ovat kohderyhmille annettua tukea kuten perhetyö, perhetalojen pienryhmät, perhepalveluiden ja nuorisopalveluiden yksilötyö ja tavoitteelliset

pienryhmät, yleisen, tehostetun ja erityisen tuen toimenpiteet opetuksessa, muu oppilashuoltotyö, uraohjaus sekä etsivä työparitoiminta.

Korjaavat palvelut ovat lapsen kasvua korjaavaa ja viimesijaista tukea antavia palveluita, esim. lapsikohtainen ja perhekohtainen lastensuojelu ja psykiatrinen hoito ja koulussa erityisopetus ja opetussuunnitelman mukainen tavoitteiden yksilöllistäminen. Palvelurakenne on ikäryhmittäin erilainen eri-ikäisten lasten kohdalla.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin perustana on kaikille suunnatut peruspalvelut. Niiden rinnalle tarvitaan ehkäiseviä ja korjaavia palveluja. Palveluiden välillä tulee säilyttää tasapaino niin, että korjaavien palveluiden tarve pitkällä tähtäimellä vähenee. Korjaavat palvelut ovat lasta tai nuorta kohden paljon kalliimpia järjestää kuin peruspalvelut tai ehkäisevät palvelut.

KAAVIO 3 PALVELUKOKONAISUUS KAARINASSA

Alle kouluikäisten (0-6 v.) lasten palvelut

Alle kouluikäisten lasten palvelut ovat palautteen mukaan hyvin toimiva kokonaisuus.

Peruspalveluissa tehostettu alueellinen perhevalmennus saa kiitosta ja malli voitaisiin juurruttaa kaikkien toimijoiden yhteiseksi toimintatavaksi.

Leikkipuistotoiminta ja pikkulapsiperheille kohdennetut varhaisen tuen hankkeet saavat myös kiitosta. Niiden tarjonnan perhetaloissa koetaan olevan laadukasta ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa on toimivaa.

Varhaiskasvatus on niin ikään laadukasta ja vanhempien kanssa toteutettavan yhteistyön koetaan toimivan hyvin.

Lasten tarkastukset saavat kiitosta. Ne kattavat ikäryhmät lapset hyvin ja yhteistyön terveyskeskuksen ja päivähoidon välillä koetaan olevan toimivaa. Haasteena nähdään, kuinka lisätä lasta kohtaavaa asiakastyötä. Lapsen kohtaaminen mahdollistaisi paremman varhaisen tukemisen.

Erityispalveluissa on huomioitu vauva- ja pikkulapsiperheiden tarpeet hyvin (perheneuvola), Lastenpsykiatrista osaamista tosin kaivattiin lisää.

Tulevaisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että tämän ikäryhmän lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi on turvattu. Huomioon tulee ottaa erityisesti köyhät ja riskitilanteessa elävät perheet.

Edelleen tilapäishoidon järjestämistä kehitysvammaisille lapsille tulee kehittää. Hyvinvoinnin seurannan kannalta haasteena on alle kouluikäisten hyvinvointitiedon kerääminen. Koottua tietoa ei juuri ole. Koululaisista vastaavaa tietoa saadaan kouluterveyskyselyn avulla.

Mielenterveys- ja päihdeongelmaisten perheiden hoito ja lasten huomioiminen niissä kaippaa vielä kehittämistä. Erityisesti haasteena ovat ne mielenterveysongelmaiset vanhemmat, jotka eivät pääse psykiatristen poliklinikoiden hoidon piiriin.

Lasten (7-12 v.) palvelut

Kaarinassa koulutuspalvelut ovat laadukkaat ja monipuoliset.

Oppilashuolto on järjestetty hyvin ja oppilashuoltoryhmien toiminta on vakiintunutta. Huomiota on kiinnitetty erityisesti esiopetuksen ja peruskoulun nivelvaiheeseen, jotta mm. erityistä tukea tarvitsevat lasten tarpeet tulevat mahdollisimman varhain huomioiduiksi koulutuksessa. 1.-2.-luokkalaisille ja kaikenikäisille erityisoppilaille tarjotaan kattavasti iltapäivätoimintaa.

Lasten harrastusmahdollisuuksia on myös paljon. Kansalaisopisto järjestää monipuolista lasten taidekasvatusta ja kulttuuripalvelut tekee yhteistyötä mm. koulujen kanssa. Lapset käyttävät niin ikään paljon liikuntapalveluja ja Kaarinassa on monipuoliset liikuntamahdollisuudet eri-ikäisille lapsille ja perheille. Erityisen aktiivista on urheiluseurojen lapsille tarjoama toiminta. Yhteistyö urheilujärjestöjen kanssa on myös tiivistä. Kirjastopalveluja on myös kehitetty eri-ikäisten lasten tarpeet huomioiden.

Kehittämishaasteena on nuorten joukko, jotka lopettavat aktiiviharrastuksen jo 12–13 -vuoden iässä. Tavoitteena on kehittää näille nuorille yhteistyössä yhdistysten kanssa ostopalveluillakin harrastusmahdollisuuksia. Haasteena ovat köyhät lapsiperheet, joilla ei ole taloudellisia resursseja kustantaa lapsilleen maksullisia harrastuksia. Vapaa-ajan toimintaa pyritään viemään myös näiden lasten ulottuville.

Lisäksi on noussut esille, että kouluikäisten ja aikuistuvien nuorten vanhemmat eivät saa tukea siinä määrin kuin vauva- ja pikkulapsivaiheessa. Etenkin murrosikä on kuitenkin vaihe, johon perheet kertovat tarvitsevansa tukea ja tietoa kehitysvaiheista, ohjeita ja apua kasvatukseen sekä vanhempien välistä vertaistukea.

Vaikeasti oireilevien lasten kokonaisvaltaisessa tuessa ja moniammatillisessa yhteistyössä koetaan olevan vielä kehittämistä. Koulut toivovat perhepalveluiden pystyvän osoittamaan varhaisen tuen Kaarinan aluemallin mukaisia työntekijöitä oppilashuoltotyöhön. Nimeäminen on tehty syksyllä 2009 ja yhteistyö on paranemassa. Tuleva oppilashuoltolaki tulee linjaamaan tarkasti oppilashuoltoon osallistuvat.

Lasten sijoituksissa painopiste pyritään muuttamaan perhehoitopainotteiseksi. Perhepalveluihin on suunnattu lisäresursseja perhehoitoon sijoitettavien osuuden lisäämiseksi huostaanottotapauksissa. Perhepalvelut ovat muuttaneet painopistettään ennaltaehkäisevään suuntaan luomalla neuvolan perhetyön, lisäämällä lapsiperheiden kotihoitoon käytettävää määrärahaa ja ottamalla käyttöön ryhmätoimintoja nuorille ja pienten lasten perheille.

Lastensuojelulaitoksissa on edelleen sijoitettuna lapsia, jotka olisivat ensisijaisesti psykiatrisen hoidon tarpeessa. Perhe- ja terveystalveluiden välisessä yhteistyössä tarvitaan lisää kehittämistä, jotta lapset ja perheet saisivat tukea oikea-aikaisesti ja koordinoitusti.

Kaikkiaan ikäryhmän lapsia varten tehdään paljon viranomaistahojen välistä yhteistyötä ja yhteistyöryhmiä on useita, mutta palveluiden koordinoinnissa on puutteita.

Eryteisesti haasteena ovat ne mielenterveysongelmaiset alle 13-vuotiaat lapset, jotka eivät pääse psykiatristen poliklinikoiden hoidon piiriin ruuhkautuneen tilanteen takia.

Nuorten (13–21 v.) palvelut

Koulutuspalvelut ovat laadukkaat sekä peruskoulun loppuvaiheessa että toisella asteella.

Nuorille on koulutuksessa paljon valinnan mahdollisuuksia, jos huomioidaan alueella ja varsinkin Turussa käytettävissä olevat palvelut. Ammatillisessa koulutuksessa aloituspaikkoja on edelleen liian vähän suhteessa peruskoulun päättävään ikäluokkaan.

Oppilas- ja opiskelijahuolto koetaan sinänsä laadukkaana, mutta nuoret ovat toivoneet palveluja lisää, koska varsinkin lääkäripalveluiden saatavuus koetaan riittämättömänä.

Aktiivisten, taloudellisesti pärjäävien nuorten harrastusmahdollisuudet ovat hyvät ja myös nuorisotoimella on monipuolista tarjontaa. Taloudellisesti heikompiosaisten harrastamisen mahdollisuudet ovat kapeammat ja tässä ikäryhmässä aktiivinen harrastaminen on monelta jo jäänyt.

Nuoret kertoivat tarvitsevänsä lisää vaikuttamismahdollisuuksia sekä koulujen oppilaskunnissa että alueellisesti. Kaarinassa toimii nuorisovaltuusto ja Kaarina on mukana Aloitkanava-toiminnassa, joilta toivotaan parannusta lasten nuorten osallisuuteen. Palveluista tiedottamisen nuoret kokevat puutteellisena. Myös kesätyöpaikkojen saatavuuteen toivotaan parannusta.

Palvelukokonaisuudessa suurimmat haasteet ovat sosiaalisesti heikompiosaisten ja oireilevien nuorten kohdalla. Oireilevien nuorten määrä on kasvava ja mm. nuorten psykiatrisen ja lastensuojelun asiakasmäärät ovat olleet merkittävässä kasvussa.

Auttamisen muodoissa koetaan myös olevan puutteita. Perinteiset toiminta- ja hoitotavat lastensuojelussa tai mielenterveyspalveluissa eivät ole tuloksellisia kaikille nuorille ja tarvitaan uusia, kokonaisvaltaisia ja moniammatillisesti toteutettavia auttamisen muotoja.

Peruskoulun jälkeisten koulupudokkaiden ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttävien määrä on kasvanut. Pudokkaiden aktiivinen tuki ja ohjaus ovat kohtuullisella tasolla uraohjauksen ansiosta. Syksyllä 2009 alkaneelta etsivä työpari -toiminnalta odotetaan vielä lisätehoa palveluiden ulkopuolelle jääneiden palveluohjaukselle.

3. Suunnitelman tavoitteet ja hankkeet

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päätavoite on tukea ja lisätä kaikkien kaarinalaisten lasten ja nuorten ja heidän perheidensä hyvinvointia. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamisen keskiössä ovat lasten vanhemmat ja koti. Perheiden hyvinvoinnin edistäminen on kaikkien toimialojen yhteinen asia.

Niin lasten, nuorten kuin palveluidenkin näkökulmasta olennaista on, kuinka perheiden hyvinvointi sekä lasten ja nuorten kasvu ja kehitys turvataan niin, että he tulevat mahdollisimman ajoissa ja riittävästi tuetuksi peruspalvelujen ja varhaisen tuen avulla. Nyt yhä useamman lapsen ja nuoren pahoinvointi kärjistyy lastensuojelutarpeena.

Vastuu hyvinvoinnin turvaamisesta tulee jakautua kaikkien lasten ja nuorten palveluja tuottavien toimialojen ja vastuualueiden kesken niin, että lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelutarvetta ei syntyisi.

Toimintaympäristökartoituksesta nousee haasteita, joihin on syytä tarttua aiempaa vankemmin. Pahoinvointi liittyy usein mielenterveysongelmiin, päihdeongelmiin, lapsiperheiden köyhyyteen tai terveysongelmiin. Yhä useammin erilaiset pahoinvoinnin tekijät kasautuvat tietyille joukolle lapsia, nuoria ja lapsiperheitä, mikä johtaa hyvinvoinnin eriytymiskehitykseen. Eri ikäisten lasten ja perheiden kohdalla nämä ongelmat ilmenevät hieman eri tavoin.

Lasten ja nuorten hyvinvointia turvaavan palvelukokonaisuuden näkökulmasta on tärkeää, kuinka lapsia, nuoria ja heidän perheitään pystytään tukemaan moniammatillisesti ja kokonaisvaltaisesti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varsinkin on tärkeää koordinoita palveluita lapsi-, nuori- ja perhelähtöisesti.

Ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen strategioita tulee kehittää edelleen olemassa oleviin palvelutarjonnan nivelvaiheisiin ja aukkopaikkoihin sekä uusiin nouseviin haasteisiin. Eri kuntatoimijoiden, seurakunnan ja poliisin lisäksi mukaan tarvitaan myös järjestöt ja muu kolmas sektori.

Ikäryhmittäin tärkeiksi kehitysyhteisöiksi muodostuvat kodin lisäksi

- Vauvaperheille neuvolat ja leikkipuistot,
- Pikkulapsille neuvolat, leikkipuistot ja päivähoito sekä
- Kouluikäisille koulut, iltapäivätoiminta sekä kerho- ja harrastustoiminta, joissa kohdataan miltei koko ikäryhmä.
- Internetin verkkoyhteisöt ovat myös foorumeja, joissa lapset ja nuoret viettävät yhä enemmän aikaansa.

Lapsia, nuoria ja perheitä koskevien tavoitteiden lisäksi tulee heidän parissaan toimivan henkilöstön työhyvinvoinnista pitää erityistä huolta. Koska henkilöstöresurssia ei todennäköisesti ole mahdollista lisätä, tulee työntekijöiden ammattitaidon kehittämiseen ja heidän jaksamiseensa panostaa. Työntekijöillä tulee olla yhteinen tietopohja ja yhteisesti

sovitut yhteistyön muodot. Työntekijöille järjestetään moniammatillista koulutusta, luodaan yhteiset pelisäännöt ja kehitetään johtamista.

3.1. Päätaavoite:

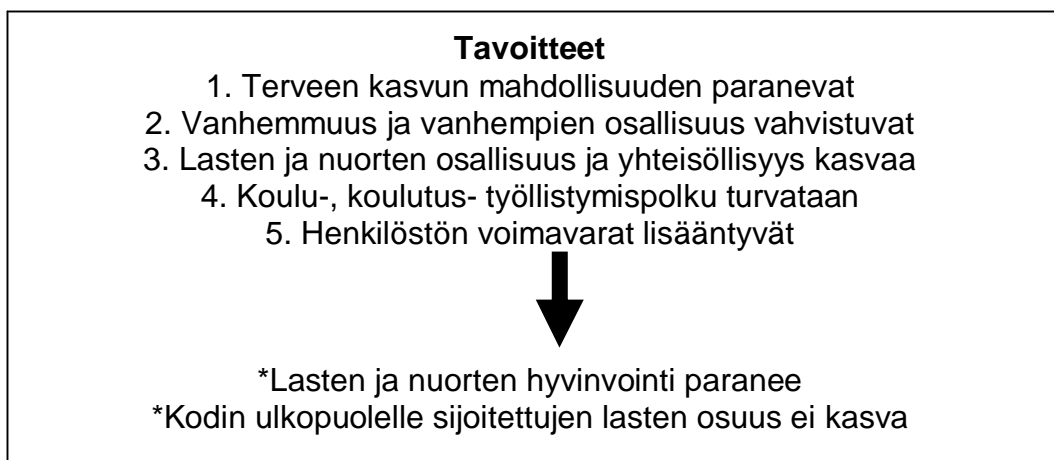
Lasten ja nuorten hyvinvointi paranee ja lastensuojelun tarve vähenee

Suunnitelman tavoitteet on valittu tehdyn kartoituksen pohjalta. Päätaavoite on parantaa kaarinalaisten lasten ja nuorten yleistä hyvinvointia sekä vähentää lastensuojelun tarvetta niin, että kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus ikäryhmästä kääntyy laskuun. Tämä on myös valtakunnallinen KASTE- ohjelmaan sisältyvä taavoite. Se perustuu käsitykseen, että lasten sijaishuollon tarve on mittari, jolla kuvataan lasten ja perheiden sosiaalista tilannetta ja myös koko palvelujärjestelmän toimivuutta sekä kykyä tukea lasten kasvua ja kasvatusta. Sijaishoidon sisällä hoitopaikkojen vähentäminen kohdistetaan laitoshoitoon. Vähentämistätaavoitteessa keskeistä on palveluiden kehittäminen korjaavien palveluiden lisäksi kaikilla tasoilla lasten ja nuorten peruspalveluissa, ehkäisevissä palveluissa sekä varhaisen tuen työmuodoissa.

Osana hyvinvointisuunnitelmaa tulee tehdä myös valtioneuvoston asetuksen mukainen suunnitelma neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Asetuksen mukaan terveystarkastusten ja niiden perusteella suunnitellun terveysneuvonnan on muodostettava suunnitelmallinen, monialainen kokonaisuus, jossa myös huomioidaan yksilön ja perheen osallisuus.

Tavoitteet on tarkennettu niin, että toimialojen ja vastualueiden yhteistyössä pystytään aidosti edistämään niitä. Kaikkiin esille nousseihin tarpeisiin ei vastata vaan kohdentamalla voimavaroja turvataan tärkeimmiksi asetettujen taavoitteiden ja hankkeiden toteutuminen. Hyvinvointia pyritään edistämään palvelukokonaisuuden näkökulmasta huomioiden eri ikäryhmien erilaiset tarpeet. Hankkeet ovat monitoimialaisesti toteutettavia ja tarkoitettu pysyviksi, rakenteellisiksi muutoksiksi, kunhan ne osoittautuvat tuloksellisiksi. Tähän suunnitelmaan ei ole kirjattu toimialojen vastualueiden sisäisiä toimia, vaan on pyritty keskittymään yhteistyössä tehtäviin hankkeisiin.

Kaavio 4 Taavoitteet

3.2 Taavoite 1: Terveen kasvun mahdollisuudet paraneevat

erityisesti koulujen yhteyteen kaikille varhaismurrosikäisille ja murrosikäisille. Kehitetään myös menetelmiä eroperheiden lasten ja nuorten tukemiseen.

Hanke 5 Joka kylä kasvattaa

2000-luvun alussa toteutettu koko Litsa kasvattaa -hanke (hanke, jossa 2000-luvun alussa parannettiin Littoisten alueen yhteisöllisyyttä esimerkiksi sopimalla yhteisistä pelisäännöistä vanhempien, lasten, nuorten ja eri työntekijäryhmien kanssa) monistetaan ja muokataan koulujen aluemallin mukaiseksi toteutukseksi kullekin alueelle erikseen. Vanhempien kasvatusvastuuta tukevaa toimintaa järjestetään mm. ehkäisevässä päihdetyössä tupakoinnin ja päihteidenkäytön vähentämiseksi. Vastuu hankkeesta: Hyvinvoinnin edistäminen, opetuspalvelut, perhepalvelut, Sateenkaarina (ehkäisevän päihdetyön monialainen ryhmä).

3.4 Tavoite 3: Lasten ja nuorten osallisuus ja yhteisöllisyys kasvaa

Tasapainoisen kasvun kannalta on tärkeää, että kasvuympäristö on yhteisöllinen ja lapset ja nuoret kokevat olevansa aktiivisia osallisia yhteisössään. Kokemuksella yhteisöllisyydestä on todettu olevan ehkäisevä vaikutus tyttöjen mielenterveysongelmiin ja poikien taipumuksiin rikoksiin. Kouluissa oppilaskuntien asemaa vahvistetaan alakouluissa, vertaistukitoiminta (Vertti) laajennetaan kaikkiin yläkouluihin ja lapsi- ja nuorisovaltuustolle annetaan lisää vaikutusmahdollisuuksia. Internet otetaan entistä vahvemmin mukaan nuorten osallistamiseksi ja Aloitekanava.fi otetaan viralliseksi osaksi lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia sekä asuinalueillaan että heille kohdentuvien palveluiden suunnittelussa. Taito- ja taideaineiden asemaa vahvistetaan koulujen opetuksessa, minkä nähdään lisäävän lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehittymistä sekä kehitetään harrastusmahdollisuuksia niille lapsille, joilla ei ole mahdollisuutta itsensä toteuttamiseen esim. sosioekonomisen taustansa takia.

Hanke 6 Lapsille mahdollisuus harrastamiseen

Luodaan malleja harrastustoiminnan tarjoamiseen tasapuolisesti kaikille lapsille ja nuorille vastuualueiden yhteistyöllä. Yhteistyössä ja ostopalveluina yhdistyksiltä ja muilta toimijoilta turvataan se, että jokaisella lapsella on mahdollisuus yhteen kiinnostavaan harrastukseen vanhempien tilanteesta riippumatta. Kaikille koulualueille tulee iltapäivisin tarjottavaa harraste- ja kerhotoimintaa lasten, vanhempien, järjestöjen ja kaupungin vastuualueiden yhteistyönä lapsia itseään kuullen. Vastuu hankkeesta: Hyvinvoinnin edistäminen, opetuspalvelut

Hanke 7 Kulttuurikasvatusohjelma

Kaarinan kulttuuripalveluissa tähdätään siihen, että kulttuuri eläisi ihmisten arjessa. Lasten ja nuorten osalta kulttuuria tarjotaan etenkin koulujen ja päiväkotien kautta. Joka vuosi järjestetään ainakin yksi taiteilijavierailu tai muu kulttuuritapahtuma jokaiselle kouluasteelle ja päiväkodeille. Näin kulttuuripalvelut tavoittavat käytännössä kaikki kaarinalaiset lapset. Kaupungin järjestämissä kulttuuritapahtumissa lapset ovat tärkeä kohderyhmä. Kulttuuripalvelut tukevat myös nuorisopalvelujen tuottamien kulttuuritapahtumien järjestelyjä ja suunnittelua.

Oman kulttuurituotannon lisäksi kulttuuripalvelut ovat mukana järjestämässä taiteen perusopetusta, joka tällä hetkellä tarkoittaa lähinnä ostopalveluina hankittua musiikin opetusta.

Kulttuuritarjonnan painopistettä siirretään oppilaiden ja opetuksen käyttöön Kaarinan kulttuuripalveluiden, eri kulttuuritoimijoiden ja koulujen yhteistyönä.

Vastuu hankkeesta: Kulttuuripalvelut, opetuspalvelut, päivähoitopalvelut

Hanke 8 Aktiivinen lapsi ja nuori

Nuorten aktiivisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tukevaa Aloitekanava.fi toimintaa kehitetään ja vahvistetaan. Lapsi- ja nuorisovaltuuston asemaa vahvistetaan aktiivisesti. Vertti -toiminta ulotetaan kaikkiin yläkouluihin. Oppilaskuntatyö ulotetaan alakouluhinkin ja sen asemaa vahvistetaan.

Vastuu hankkeesta: Nuorisopalvelut, opetuspalvelut

3.5 Tavoite 4: Koulu-, koulutus- ja työllistymispolku turvataan

Koulupudokkuus on vakava syrjäytymisriski lapsen ja nuoren elämänkaarella. Opiskelu- tai työpaikkaa ilman jääneille järjestetään uraohjausta. Perusopetuksen opinnonohjauksessa pyritään kiinnittämään erityistä huomiota nuoriin, joilla on suuri pudokasriski. Syksyllä 2009 on alkanut etsivä työparitoiminta, jossa tavoitetaan palveluiden ulkopuolelle jääneitä nuoria ja ohjataan heitä takaisin koulutukseen.

Hanke 9 Koulupudokkuuden ja työttömyyden ehkäisy

Monialaisen yhteistyön avulla varmistetaan koulupudokkaiden tuki ja ohjaus perusopetuksen jälkeen. Kehitetään malli, jolla tunnistetaan keskeyttämiskaareissa olevat opiskelijat, ehkäistään heidän turhia poissaolojaan ja tuetaan jatkamaan opinnoissa. Tuetaan ja ohjataan uraohjauksella myös nuoria, jotka ovat jo keskeyttäneet opintonsa.

Vastuu hankkeesta: Opetuspalvelut, nuorisopalvelut, perhepalvelut, työvoimahallinto, Kaarinan nuoret pajamestarit ry

3.6 Tavoite 5: Henkilöstön voimavarat lisääntyvät

Henkilöstön osaaminen paranee yhteisen tietopohjan ja sovittujen yhteistyömuotojen avulla.

Hanke 10 Henkilöstön osaaminen

Kehitetään ja lisätään toimijoiden monialaista tietopohjaa lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen yhteisten, moniammatillisten koulutusten avulla. Uusien työntekijöiden perehdytykseen tehdään ohjeistus. Yhteistyön johtaminen ja rakenteet sovitaan. Dialogiseen verkostotyöhön kehitetään malli, jossa perhe on mukana aktiivisena toimijana niin tuen suunnittelussa kuin toteuttamisessakin. Palvelut viedään lapsen kasvu- ja kehitysympäristöön. Kaarina pyrkii myös profiloitumaan lapsiperhemyönteisenä työnantajana.

Vastuu hankkeesta: Perhepalvelut, kaupungin johtoryhmä

4. Suunnitelman seuranta ja arviointi

Lastensuojelulain mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumiseen ja arviointiin tulee olla suunnitelma.

Seurannasta vastaa kaupungin johtoryhmä. Ryhmä kokoontuu kerran vuodessa tilannekatsausta varten. Kullekin neljälle tavoitteelle tehdään tavoiteryhmä, jolle kunkin hanke tuottaa seuranta- ja arviointitietoa. Tavoiteryhmien puheenjohtajana on vastuualuejohtaja. Tavoiteryhmä vastaa hankkeiden ohjauksesta, arvioinnin suunnittelusta ja osin toteutuksesta. Ryhmä kokoaa jo tuotettua tietoa palveluiden käytöstä ja hyvinvoinnista sekä luo mittareita arviointiin.

Suunnitelman toteutumista seurataan:

1. Lasten ja nuorten hyvinvointi-indikaattoreilla, joita saadaan esim. kouluterveyskyselyllä,
2. Hyvinvointi-indikaattoreilla, joita saadaan vuonna 2010 laadittavalla hyvinvointikertomuksella. Näitä voivat olla:
 - Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus ikäryhmästä ei kasva
 - Nuorten masentuneisuus vähenee
 - Nuorten tupakointi vähenee
 - Harrastustoimintaan osallistuvien lasten osuus kasvaa
 - Koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus vähenee

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta raportoidaan valtuustokauden aikana poliittisille päättäjille: Vuosittain lautakunnille ja lapsi- ja nuorisoneuvostolle sekä kerran valtuustolle. Hankkeisiin liittyvät toimenpiteet esitetään talousarvion ja käyttösuunnitelman yhteydessä.

lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

LIITE

1 LAPSILLE JA NUORILLE SUUNNATUT PALVELUT

2. HENKILÖKUNTAKYSELY LASTEN JA NUORTEN PALVELUISTA, YHTEENVETORAPORTIT

3. ARKI- JA KOKEMUSTIEDON KYSELYT, YHTEENVETORAPORTIT

3.1 Pienille lapsille

3.2 Kouluikäisille lapsille ja nuorille

3.3 Lasten ja nuorten vanhemmille/huoltajille

4. ARKI- JA KOKEMUSTIEDON YHTEENVETORAPORTIT, AVOIMET VASTAUKSET

5 KESKUSTELUTILAISUUDET

5.1 Yhteistyökumppanit

5.2 Aluetilaisuudet

5.3 Henkilökuntatilaisuudet

6. LAUTAKUNTIEN LAUSUNNOT LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN LUONNOKSESTA

LÄHTEET

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa osat 1 ja 2, Kuntaliitto2009

LapsiARVI -kriteerit -perusvaatimukset lastensuojelupalveluiden laadulle, opas laadun arviointiin ja kehittämiseen, Kuntaliitto 2009

Terveiden edistämisen politiikkaohjelma (koordinoija STM) sekä lasten, nuorten ja perheiden politiikkaohjelma (koordinoija OPM), Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelma 2007

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma 2008–2011, sosiaali- ja terveysministeriö 2008

Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi, Sirpa Taskinen Stakes 2006

Kouluterveys 2009, Kaarinan kuntaraportti, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2009-12-29

Selvitys alle kouluikäisten tukea tarvitsevien lasten palvelutarpeista Kaarinassa, Tuula Rankonen 2009